

In illud: Dominus regnavit et in illud: Dies diei dicit verbum

Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸν 55' ψαλμὸν· "ὁ κύριος ἐβασίλευσεν, ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ καὶ εὐφρανθήτωσαν νῆσοι πολλαί", τουτέστιν ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ ἐκκλησία. Καὶ εἰς τὸ "ἡμέρα τῆ ἡμέρα ἐρεύγεται ῥῆμα"

1 Εὐφροσύνης εἰ μὴ γάρ τι γεγόνει ἀγαθὸν, οὐκ ἂν προφῆται ἀνεφθέγγοντο "ὁ κύριος ἐβασίλευσεν". Ἄλλ' ἐπειδὴ βασιλεύσαντος τοῦ Χριστοῦ ἡ ἀμαρτία λέλυται, ὁ διάβολος ἤσχηται, δαίμονες πεφεύγασιν, τὰ κέντρα τοῦ θανάτου κατεκλάσθησαν, ὅποτε κεκλεισμένος τῷ Ἄδᾳ παράδεισος ἠνέωκται, αἱ ἄκανθαι τῶν ἀμαρτημάτων ἡμῶν ἐξηράνθησαν, ὁ τρίβολός μου ἐξεριζώθη, καὶ τρίπλοκος χάρις τῆς κεφαλῆς μου ἐπετέθη, λέλυται μου ἡ ἀρχαία κατάρα, οὐκέτι ἐγὼ φοβοῦμαι ἀκούων "γῆ εἶ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύση". Ἐν γὰρ τῷ βαπτίσματι τὴν γῆν ἀπεθέμην καὶ οὐρανὸν ἐνεδυσάμην, καὶ λοιπὸν ἀκούω· "οὐρανὸς εἶ καὶ εἰς οὐρανοὺς ἀπελεύση· ὁ κύριος ἐβασίλευσεν ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ καὶ εὐφρανθήτωσαν νῆσοι πολλαί." Οὐκέτι ὑποχθόνια κεῖμαι, οὐκέτι ἐν τοῖς ἀδύτοις ἐκείνοις καὶ σκοτεινοῖς καὶ ἀφεγγέσιν ταμείοις καὶ περιβόλοις τοῦ διαβόλου ἐν τῷ Ἄδῃ κατέχομαι· δεῖ με λοιπὸν νεφέλαις ἐπιβῆναι καὶ οὐρανὸν ἀναδραμεῖν διὰ τῆς τοῦ βασιλεύσαντος Χριστοῦ χάριτος. Οὐκ ἀμάρτυρος ὁ λόγος· "ἀρπαγησόμεθα γὰρ ἐν νεφέλαις, Παῦλος βοᾷ, εἰς ἀπάντησιν τοῦ κυρίου, καὶ οὕτως πάντοτε σὺν κυρίῳ ἐσόμεθα." "Ὁ κύριος ἐβασίλευσεν ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ, καὶ εὐφρανθήτωσαν νῆσοι πολλαί." Οὐκέτι Εὐὰ φοβεῖται τὸν Ἄδᾳ ὄνειδίζοντα· ἐν γὰρ Μαριὰμ τὸ ταύτης ἥττημα ἀνασέσωσται· καὶ οὐκέτι φοβοῦμαι τὸν ὄφιν τὸν καμπύλα διαβαίνοντα, τὸν ἀλλαχόσε τὴν κεφαλὴν ἀποκλίνοντα, οὐκέτι φοβοῦμαι αὐτοῦ τὸ ἰοβόλον δῆγμα· οὐ γὰρ εἰμι λοιπὸν γῆ ἄλλ' ἄλας, τῷ γὰρ ὄφει εἶπεν ὁ κύριος καταρασάμενος· "γῆν φαγῆ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου." Πρὸ τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ γῆ ἤμην ἐσθιομένη ἀπὸ ὄφεως, ἐλθὼν δὲ ὁ κύριος εἰς ἄλας με μετέβαλεν. Μάθετε, ἀγαπητοὶ, πῶς τὸ ἄλας γίνεται ἵνα σεαυτὸν ἐν ἐκείνῳ τῷ πράγματι καταμάθῃς· ἄλας τοίνυν ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος γίνεται καὶ ἡμᾶς τοίνυν ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος ἀνεγέννησεν.

2 "Ὁ κύριος ἐβασίλευσεν ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ καὶ εὐφρανθήτωσαν νῆσοι πολλαί." Διατί δὲ οὐ πᾶσαι ἀλλὰ πολλαί; αἱ πολλαὶ τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησίαι· αἱ δὲ πίστεως ὀρθῆς ἀμοιροῦσαι, αἱ αἰρετικῶν ἐκκλησίαι εἰσὶν· πῶς οὖν εὐφρανθῶσιν, τὸν βασιλέα Χριστὸν ποικίλως ὑβρίζουσαι; Εἴη δὲ κάκεινας ἐκκλησίας λέγειν, ἀγαπητοὶ, καὶ μὴ ἀλωπέκων καταγῶγια, ἐν οἷς εἰσὶν ἀλώπεκες οὐ τῆ τῆς φύσεως μεταβολῆ ἀλλὰ τῆς γνώμης μετατροπῆ.

3 Ἐὰν προσέλθῃ Εὐνόμιος ἢ Ἄρειος ἢ Μακεδόνιος τῷ Χριστῷ μου κυρίῳ, καὶ εἴπῃ αὐτῷ· "ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἐὰν ἀπέλθῃς"· προσφόρως αὐτῷ καὶ ἀρμοζόντως ἀντιφθέγγεται λέγων· "αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσιν καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνει." Περὶ τούτων λέγει ὁ ἐκκλησιαστής· "πιάσατέ μοι ἀλώπεκας μικροὺς ἀφανίζοντας ἀμπελώνας." Μικροὶ ἀλώπεκές εἰσιν οἱ αἰρετικῶν μαθηταί, οἵτινες ἐνδύνοντες ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἡμῶν τοὺς δίκην βοτρύων ἐξέχοντας τῷ χριστοφόρῳ ἀμπελῶνι πιστοὺς τῆ διδασκαλίᾳ λυμαίνονται· "φθειρουν γὰρ ἤθη χρηστὰ ὀμιλία κακαί." "Ὁ κύριος οὖν ἐβασίλευσεν ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ, εὐφρανθήτωσαν νῆσοι πολλαί."

4 Εἶτα τὸ ἐξῆς· "Νεφέλη καὶ γνόφος κύκλω αὐτοῦ." Ἡ νεφέλη τοὺς Ἑβραίους ἐξερχομένους ποτὲ ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἐσκέπαζεν, τὰς μὲν τοῦ ἡλίου καυσωνιζούσας ἀκτίνας ἀναχαιτίζουσα, ταῖς δὲ ἰδίαις ἀυγαῖς αὐτὴν φωταγωγοῦσα. Εἰ δὲ θέλεις τρανότερον ἰδεῖν τὴν νεφέλην αὐτὴν, ἀνάβηθι εἰς τὸ ὄρος μετὰ Χριστοῦ καὶ Πέτρου καὶ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου καὶ ὄψη ἐκεῖ τὴν νεφέλην φωτεινὴν ἐπισκιάζουσαν καὶ φωνὴν ἐκ τῆς νεφέλης ἐξερχομένην καὶ λέγουσαν· "οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός ἐν ᾧ ἠδόκησα, ἀκούετε αὐτοῦ." Τί δὲ ἐστὶν τὸ "νεφέλη κύκλω αὐτοῦ"; ἄλλο νεφέλη καὶ ἄλλο γνόφος. Νεφέλη γάρ ἐστιν ἐκ φωτοειδοῦς ἀέρος φεγγοβόλον καὶ λεπτότατον ὕφασμα. Γνόφος δὲ ἐστὶν ἀχλωδῆς, καὶ ὀμιχλώδης σκοτασμός. Πῶς οὖν νεφέλη καὶ γνόφος κύκλω αὐτοῦ. Καὶ προέταξεν τὴν νεφέλην καὶ τότε τὸν γνόφον. Πρῶτον γὰρ ἡ νεφελότης (θεότης;) καὶ τότε ἡ ἀνθρωπότης. Νεφέλη οὖν εἶπεν ἵνα διὰ τῆς νεφέλης τὸ θεοειδὲς αὐτοῦ καὶ φωτοφόρον τῆς θεότητος ἐνδείξηται κάλλος· γνόφον δὲ εἶπεν ἵνα διὰ τοῦ γνόφου τὸ ἀνθρώπινον σημάνη κάλυμμα· τούτῳ τῷ γνόφῳ τὴν ἑαυτοῦ πορείαν ὁ θεοῦ λόγος ἔκρυσεν. 5 Ἄκουε γὰρ τοῦ προφήτου λέγοντος· "ἄνθρακες ἀνήφθησαν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἔκλινεν οὐράνους καὶ κατέβη, καὶ γνόφος ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ." Πόδας δὲ Θεοῦ εἶπεν ἵνα τὴν ἐπὶ γῆς πορείαν αὐτοῦ μηνύσῃ. "Ἄνθρακες ἀνήφθησαν ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἔκλινεν οὐράνους καὶ κατέβη, καὶ γνόφος ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ." Ἐκρυσεν δὲ τὴν πορείαν τῆς θεότητος αὐτοῦ τῷ καλύμματι τῆς σαρκὸς, ἵνα μὴ ταῖς ἀντικειμέναις δυνάμεσιν γνώσῃ ἢ πολυποίκιλος αὐτοῦ τῆς σοφίας ὁδός. "Εἰ γὰρ ἔγνωσαν οὐκ ἂν τὸν κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν." Καθὼς καὶ ὁ προφήτης λέγει· "ἐν τῇ θαλάσῃ ἡ ὁδός σου καὶ αἱ τρίβοι σου ἐν ὕδασι πολλοῖς, καὶ τὰ ἴχνη σου οὐ γνωσθήσονται." Καὶ τὰ μὲν ἴχνη αὐτοῦ οὐ γνωσθήσονται, λέγει ὁ προφήτης, τὴν δὲ τῆς θεότητος αὐτοῦ γέννησιν Εὐνόμιος ἐξιχνιάζειν τολμᾷ.

6 "Καὶ ἔκλινεν οὐράνους καὶ κατέβη, καὶ γνόφος ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ἐπέβη ἐπὶ χερουβὶμ καὶ ἐπετάσθη, ἐπετάσθη ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων." Οὐχ ὅτι πτέρυγας ἔχει ὁ Κύριος καὶ πέταται, ἀλλ' εἶπεν ὁ προφήτης τὸ ἐπετάσθη, ἵνα τὴν ταχεῖαν καὶ ὀξεῖαν ἀπ' οὐρανῶν εἰς τὴν γῆν καταδρομὴν τοῦ θεοῦ Λόγου δηλώσῃ. "Καὶ ἐπέβη ἐπὶ χερουβὶμ καὶ ἐπετάσθη. Ἐπετάσθη ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων." Τίνες εἰσὶν ἢ πάντως οἱ ἄγγελοι; "Ὁ ποιῶν γὰρ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα, καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα." Ἄλλ' ἐπειδὴ εἶπον τὸν γνόφον ἀχλωδῆ καὶ ὀμιχλώδῃ, σκοτασμὸν ἀχλωδῆ ἵνα μὴ τις νομίσῃ μῦθον λέγειν καὶ μὴ πρᾶγμα, αὐτὸς ὁ προφήτης μαρτυρησάτω· "καὶ ἐπέβη ἐπὶ χερουβὶμ καὶ ἐπετάσθη, ἐπετάσθη ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων."

7 Καὶ "ἔθετο σκότος ἀποκρυφὴν αὐτοῦ", ἢ πάντως τὸ σῶμα. Ὅτι δὲ τὸ σκῆνωμα τοῦ σώματος λέγει σκότος, ὁ ἐξῆς στίχος τοῦ ψαλμοῦ σε διδάξάτω. Μετὰ γὰρ τὸ εἰπεῖν "καὶ ἔθετο σκότος ἀποκρυφὴν αὐτοῦ", ἐπήγαγεν λέγων· "κύκλω αὐτοῦ ἢ σκηνὴ αὐτοῦ." Εἶδες αὐτοῦ τὴν νεφέλην; ἔγνωσ αὐτοῦ τὸν γνόφον; ἔγνωσ τί ἐστὶν γνόφος; νῦν λυε τὴν πολυθρύλλητον ἐρμηνείαν ἐκείνην, τὴν παρὰ πολλοῖς μὲν ῥηθεῖσαν, οὐκ ἀληθῶς δὲ ἐρμηνευθεῖσαν· "ἡμέρα τῆ ἡμέρα ἐρεύγεται ῥῆμα· καὶ νύξ νυκτὶ ἀναγγέλλει γνῶσιν. Καὶ ἔθετο σκότος ἀποκρυφὴν αὐτοῦ." "Τὸ σκότος, φησὶν ἡ γραφή, ὁ θεὸς ἐκάλεσεν νύκτα", νύξ μὲν ἦν εἰς τὰ ἔθνη· τὴν νύκτα οὖν ἐνεδύσατο ὁ κύριος· τὸ ἡμέτερον σκῆνος ἐφόρεσεν.

8 "Ἡμέρα τῆ ἡμέρα ἐρεύγεται ῥῆμα." Ὁ πατὴρ τῷ υἱῷ· καθὼς φῶς ἐστὶν ἡμέρα καὶ ὁ υἱός. "Ἐγὼ γὰρ εἶμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου". "ἡμέρα τῆ ἡμέρα ἐρεύγεται ῥῆμα". Ἐγγισον τῷ Ἰορδάνῃ, ἀκαεὶ ὄψη πῶς ἡ ἄνωθεν ἡμέρα τῆ κάτω ἐστηκυῖα ἐρεύγεται

ῥῆμα"· λέγει γὰρ οὕτως· "οὗτος γάρ ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς ἐν ᾧ ἠυδόκησα." Ἄλλ' ἵνα μὴ νομίσης ὅτι ὁ προφήτης τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον παρέλειπεν εἰρηκῶς· "ἡμέρα τῆ ἡμέρα ἐρεύγεται ῥῆμα", μάνθανε, ἀγαπητὲ, ὅτι τὴν τριάδα ὡμολόγησεν· ἡμέρα γὰρ ὁ πατήρ· ἡμέρα ὁ υἱός· ῥῆμα τὸ ἐν μέσῳ τῷ ἄερι ἐν εἶδει περιστερᾶς διυπτάμενον πνεῦμα. Ὅτι δὲ ῥῆμα τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον μαρτυρησάτω Παῦλος· "λάβετε τὴν μάχαιραν τοῦ ἁγίου πνεύματος· ὃ ἐστιν ῥῆμα θεοῦ."

9 "Ἡμέρα τῆ ἡμέρα ἐρεύγεται ῥῆμα, καὶ νύξ νυκτὶ ἀναγγέλλει γνῶσιν." "Νεφέλη γὰρ καὶ γνόφος κύκλω αὐτοῦ." Ἡμέρα ὁ αὐτὸς καὶ νύξ ὁ αὐτὸς, καὶ θεὸς καὶ ἄνθρωπος· Ἡμέρα κατὰ θεότητα, Νύξ κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· ὅσον γὰρ ἐν συγκρίσει τῆς θεότητος νύξ ἐστὶν ἡ ἀνθρωπότης. Τοῦτο γὰρ ἐστὶν· "ἔθετο σκότος ἀποκρυφὴν αὐτοῦ." "Τὸ δὲ σκότος ἐκάλεσεν νύκτα." "Νύξ νυκτὶ ἀναγγέλλει γνῶσιν." Χριστὸς κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα νυκτὶ πάσῃ τῆ γῆ, τουτέστιν τῆ ἀνθρωπότητι, ἀναγγέλλει τὴν περὶ πατρὸς καὶ ἑαυτοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος γνῶσιν. Αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.